

Párhuzamos univerzumok

A hallgatói csalással kapcsolatos percepciók vizsgálata oktatók és hallgatók körében

CSILLAG SÁRA^{a,b} – GÉRING ZSUZSANNA^{a,*} – KIRÁLY GÁBOR^{a,b} –
NICHOLAS CHANDLER^a – MISKOLCZI PÉTER^{a,c}

^aBudapesti Gazdasági Egyetem

^bBudapesti Corvinus Egyetem

^cBudapesti Corvinus Egyetem, Szociológia Doktori Iskola

Az utóbbi évtizedekben több kutatás rámutatott (*Anderman–Murdock 2011; Davis–Drinan–Gallant 2011; Lang 2013*), hogy a csalás kifejezetten elterjedt társadalmi gyakorlatnak számít a felsőoktatási intézményekben. Ez a hallgatók nagy számára jellemző (és gyakran kollektíven végrehajtott) cselekvési minta nem csupán a kiadott diplomák érvényességére vet rossz fényt, hanem a felsőoktatási intézmények hosszú távú működésével kapcsolatban is kérdéseket vet fel. Ezenfelül ezek a kérdések Magyarországon és más közép-kelet-európai országokban különösen relevánsak, hiszen ebben a térségben a csalás hangsúlyosan jelen van az oktatási intézményekben, összehasonlítva például a skandináv országok gyakorlatával (*Orosz–Farkas 2011*).¹

A kulturális értékek és általános gyakorlatok tárgyalásán túl érdemes arra is reflektálni, hogy a gazdasági tanulmányokat folytató hallgatók egy egészen különös csoportot alkotnak a hallgatói populáción belül. Játékelméleti kísérletek például azt mutatják, hogy más csoportokkal összehasonlítva a gazdasági hallgatók – egyébként az általuk tanult emberképpel összhangban – hajlamosabbak az önérdékkövetésre és a haszonmaximalizálásra (*Frank–Gilovich–Regan 1993*).

A fenti gondolatokhoz kapcsolódva, ennek a tanulmánynak a fő témája az, hogy a felsőoktatás kulcsszereplői, vagyis az oktatók és a hallgatók, milyen okokat és következményeket azonosítanak a csalással kapcsolatban.

* Levelező szerző: Géring Zsuzsanna, 1134 Budapest, Angyalföldi út 24/b.
E-mail: gering.zsuzsannamargit@uni-bge.hu

¹ A tanulmány az „EFOP-3.6.1-16-2016-00012 sz. Innovatív megoldásokkal Zala megye K+F+I tevékenysége hatékonyságának növeléséért” projekt támogatásának köszönhetően készült el.

Interjúk két érintetti csoport képviselőivel – a mintáról és a feldolgozási (CLD) módszerről nagyon röviden

Annak érdekében, hogy feltérképezzük a vélt okokat és hatásokat a hallgatói csalással kapcsolatban, két érintett csoport, az oktatók és a hallgatók körében készítettünk interjúkat. Az elemzés során oksági diagramokat készítettünk, hogy jobban meg tudjuk ragadni és vizualizálni a hallgatói csaláshoz társított fő tényezőket.

A minta

A hallgatói csalás okainak feltérképezése érdekében két érintetti csoportot vontunk be a vizsgálatba, akikkel félig-strukturált interjúkat készítettünk. Célunk az interjúalanyok kiválasztásánál az volt, hogy olyan embereket találjunk, akik sok információval tudnak szolgálni számunkra (ún. „információgazdag” esetek, ld. *Devers–Frankel 2000: 264*). Egyrészt – rímelve a szakirodalomra (pl. *Frank–Gilovich–Regan 1993*) – gazdasági iskolát választottunk a vizsgálat terepéül. Másrészt az adott iskolának csak egyetlen karára fókuszáltunk, a későbbi, más intézményekkel/karokkal való összehasonlíthatóság érdekében. A mintánkba 9 oktató (3 férfi és 6 nő) és 6 hallgató került (4 nő, 2 férfi).

Komplex oksági diagramok

Kutatási eredményeinket komplex oksági diagramok (causal loop diagram, CLD) formájában is ábrázoltuk, hogy áttekinthetőbbek legyenek. A komplex oksági diagramok szemléletesen ábrázolják a dinamikus rendszerek alkotóelemeit (változók formájában), illetve az ezek között meglévő oksági kapcsolatokat. (A módszerről lásd *Sterman 2000* és *Sherwood 2002*, korábbi felsőoktatás-kutatási használatáról pedig *Géring et al. 2017; Király et al. 2016.*)

A rendszerdinamikus modellezés gyakorlatában a CLD-knek meg kell felelniük bizonyos „műfaji követelményeknek”. Először is, a bennük foglalt változók neveit olyan módon kell megfogalmazni, hogy azokban a növekedés, illetve a csökkenés egyértelműen értelmezhető legyen. Az oksági nyilak az okváltozótól mutatnak az okozat felé, és egyetlen előjelük van. A pozitív kapcsolat (+) azt jelenti, hogy – *ceteris paribus* – az okozat változása megegyezik az ok változásával, azaz: ha az okváltozó megnövekszik, az okozattal is ez történik. Negatív kapcsolat (–) esetén pedig ok és okozat „ellentétes irányban” mozognak. Ezek a kapcsolattípusok kétféle oksági visszacsatolást (hurkot) tudnak létrehozni: egyrészt öngerjesztőeket, amelyekben a kezdeti változás úgy „fut végig” a rendszeren, hogy kiindulási pontjára visszatérve tovább fűti a folyamatot; másrészt pedig önszabályozóakat, amelyek esetében a kezdeti változás „önmaga fékezését” eredményezi (*Sterman 2000: 138–153*).

A rendszer „határait” interjúalanyaink jelölték ki azáltal, hogy milyen oksági tényezőket említettek meg; saját változókat nem tettünk hozzá a rendszerekhez. A felüntetett kapcsolatok is az interjúalanyok sajátjai, csak olyanokat jelöltünk, amelyeket ők említettek vagy sugalmaztak erősen a mondanivalójukban. Összesen két diagramot készítettünk, az egyik a hallgatók, a másik az oktatók által elmondottakat ábrázoltuk.